

ускладнюються, узагальнюючи в собі елементи початкових знань. Наприклад, поняття “структура породи” складається із системи супідрядних таких, як “генеалогічна лінія”, “генеалогічна родина”, “споріднена група”, “заводська лінія”, “спеціалізований тип”, “спеціалізована лінія”, “крос”, “окрема видатна тварина” та ін. Аналогічно розвиваються і поглиблюються інші поняття з морфології (екстер’єр, конституція, статі, вади), анатомії (інтер’єр, будова тканин і органів), фізіології (функції організму, ріст і розвиток), екології (зв’язок з умовами утримання) та ін.

Конкретні теоретико-методичні пошуки спрямовані на те, щоб домогтися органічного поєднання і відповідності різних методів, прийомів самостійної роботи студентів, які використовуються під час проведення аудиторних занять та ефективних форм організації позааудиторної самостійної роботи студентів. Таким чином, самостійна пошукова робота студентів є важливим засобом підвищення ефективності підготовки висококваліфікованих фахівців, спроможних творчо застосовувати у практичній діяльності нові досягнення науки і техніки.

#### **Використана література:**

1. Козловська І. М. Теоретико-методологічні аспекти інтеграції знань учнів професійно-технічної школи: дидактичні основи : [Монографія] / І. М. Козловська. – Львів : Світ, 1999. – 236 с.
2. Нагаєвич В. М. До історії розвитку свинарства на Україні / В. М. Нагаєвич // Вісник Полтавського державного сільськогосподарського інституту. – 1999. – № 1. – С. 31–34.
3. Остапчук П. П. Породи свиней та їх використання / П. П. Остапчук. – К. : Урожай, 1980. – 186 с.
4. Рибалко В. П. Породи свиней в Україні : навчальний посібник / В. П. Рибалко, Ю. Ф. Мельник, В. М. Нагаєвич, В. І. Герасимов. – Харків : Еспада, 2001. – 128 с.

**Титаренко О. О. Пути обновления содержания аграрных дисциплин в подготовке учителя технологического образования.**

*Рассматриваются особенности форм организации самостоятельной работы студентов у процессе профессиональной подготовки будущего учителя технологического обучения.*

**Ключевые слова:** подготовка будущего учителя, технологическое обучение, содержание аграрных дисциплин, конкурентноспособный квалифицированный специалист.

**Titarenko O. O. Ways of updating of maintenance of agrarian disciplines in preparation of teacher of technological education.**

*The features of forms of independent work of students in the process of training the future teacher of technological education.*

**Keywords:** training future teachers, technology education, maintenance of agricultural disciplines, competitive qualified.

**Ткачук С. І.**  
**Уманський державний педагогічний університет**  
**імені Павла Тичини**

## **ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ У СУЧАСНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ**

*У статті розкриваються проблеми технологічної підготовки школярів загальноосвітніх навчальних закладів, зокрема, сучасний стан формування в них технологічної культури з урахуванням змін, що сталися в освіті та соціально-економічному розвитку суспільства.*

**Ключові слова:** технології, технологічна підготовка, освітня галузь “Технологія”, технологічна культура, загальноосвітні навчальні заклади, учні.

Орієнтація України на входження до європейських інституцій обумовлює необхідність модернізації системи освіти і приведення її у відповідність до світових стандартів. На часі актуальною є проблема зближення змісту і якості освіти у різних країнах Європи. Під впливом такої концептуальної ідеї відбувається удосконалення навчальних планів, програм, підручників та іншого організаційно-методичного забезпечення шкільних предметів.

Технології як компонент освітньої галузі “Технологія” зазнає змін з розвитком науково-технічного прогресу, модернізації сфери техніки і технологій. Такі зміни повинні відбуватись з урахуванням історичного досвіду педагогічної науки і практики.

Використання взаємозв'язку між минулим і сучасним, творча реалізація позитивного досвіду та уникнення помилок є одним із головних завдань сучасної системи освітньої галузі “Технологія”.

Підготовка особистості до життя, активне її включення в процес створення матеріальних благ є кінцевою метою процесу технологічної підготовки. В умовах авторитарного управління освітою і державою загалом, яке було притаманне періоду другої половини ХХ століття головною вимогою до трудового навчання було задоволення потреб суспільства в підготовці до вибору і отримання, в основному, робітничих професій. Тому зміст трудового навчання спрямовувався на формування у школярів трудових прийомів, навичок, які необхідні були у масовому виробництві. Така система трудової підготовки учнівської молоді, що формувалась на протязі багатьох років, мала свої особливості. Це, зокрема, відведення стабільної кількості обов'язкових годин на трудове навчання, наявність мережі позашкільних закладів відповідного спрямування, централізована система матеріально-технічного постачання. В нових умовах розвитку нашої країни ці аспекти втратили державний контроль і опіку. Змінилася система суспільного виробництва, що призвело до змін на ринку праці. Як показує досвід ряду країн, швидка зміна виробничих технологій, використання автоматизованих ліній призводить до зростання інтелектуалізації трудової діяльності, до необхідності зміни професій і робочих місць. Тому школа повинна дати учням широкий політехнічний, техніко-технологічний світогляд, ознайомлювати їх з різними напрямками діяльності людини, підвести до оцінки своїх здібностей та направити на правильний вибір майбутньої професійної діяльності.

Пошук шляхів поліпшення технологічної підготовки підростаючого покоління в загальноосвітніх навчальних закладах триває. Наукова розробка сучасного змісту освітньої галузі “Технологія”, підходів до його відбору, структурування і побудови можливі лише за умов вивчення теорії і практики розвитку як галузі в цілому, так і навчального предмета в минулому та його переосмислення з позицій сучасності.

Сучасна система національної освіти зіштовхується з багатьма зовнішніми проблемами. Перша і сама важлива – це прискорення і непередбачуваність економічного і технологічного розвитку. Це виклик освіті, так як історично всі освітні системи були створені для того, щоб підготувати молодих людей і інтегрувати їх в існуюче суспільство. Друга проблема – це ринок праці, який тепер не гарантує наявність, а тим більше збереження робочого місця. Саме ринок праці вимагає безперервного підвищення свого освітнього рівня упродовж всього життя.

Багато випускників загальноосвітніх навчальних закладів, покидаючи школу, не мають уявлення про характер тих вимог, які будуть представлені їм в майбутній професійній діяльності. А зараз особливо ціниться почуття відповідальності і особиста дисципліна, ініціативність, творчий підхід до справи, професіоналізм, прагнення до самовдосконалення і саморозвитку, що не можливо без чіткої організації своєї діяльності, основ культури праці.

Сьогодні система як шкільної так і вищої освіти повинна стати більш гнучкою, інтенсивно використовувати контакти між різними навчальними дисциплінами і розвивати мислення, здібність до аналізу і синтезу. Випускник повинен мати власну точку зору, вміння приймати рішення, працювати в колективі, одночасно розвиваючи свої індивідуальні здібності, а також прагнути оволодіти новими технологіями.

В останні роки активізувались дослідження проблем формування окремих сторін особистісної культури.

Так, формуванню естетичної культури присвячені роботи О. І. Баллера, Л. Н. Когана, М. Ф. Овсяннікова, В. О. Разумного та ін., культури професійної діяльності (С. Г. Шуравльов), педагогічної культури (В. М. Гриньова), формування інформаційної культури (С. Д. Каракозов, С. В. Партоленко, О. В. Плахотнік та ін.),

Найбільш ґрунтовно до визначення і обґрунтування основних понять, категорій і елементів культури праці в останні десятиліття у своїх дослідженнях підійшли С. В. Журавель, Д. М. Зембицький, С. В. Лісова, С. Є. Матушкін, В. П. Струманський, М. Б. Ханін.

Питання методики виконання учнівських проектів як завершальних циклів проектно-технологічної діяльності в наш час є об'єктом низки наукових досліджень. Найбільш ґрунтовно ці питання розкриваються у працях В. Бербець, Т. Бербець, В. Вдовченка, О. Коберника, Т. Кравченко, М. Павлової, Д. Пигта, М. Ретивих, В. К. Сидоренка, С. Яшук.

Дослідження деяких аспектів формування технологічної культури нині проводяться на ниві вищої освіти. Такі дослідники як І. Башкирова, М. Близнюк, І. Кияшко, С. Кордишева, Д. Крилов, В. Лола, Н. Максимова, В. Міщенко досліджують окремі аспекти проблеми формування культури майбутніх вчителів

Зроблений аналіз праць дослідників з даної проблеми, а саме формування технологічної культури в учнів загальноосвітніх навчальних закладів, дозволяє стверджувати, що було проведено значні дослідження по формуванню різних елементів технологічної культури, але в жодній з них не зроблено належного висвітлення питання щодо формування технологічної культури в учнів у процесі технологічної підготовки з урахуванням сучасних вимог соціально-економічного розвитку суспільства, ринку праці.

Актуальність ідеї формування в підростаючого покоління технологічної культури не підлягає сумніву. Це процес непростий і досить тривалий. Він має починатися в сім'ї, коли дитина стає здатною усвідомлювати себе особистістю у навколишньому світі. У шкільному віці майже весь тягар формування технологічної культури лягає на плечі педагогів, зокрема на сучасних вчителів освітньої галузі "Технологія", адже уроки технології, це дисципліна, яка впливає на формування світогляду дитини. Під час її освоєння учні повинні не тільки оволодіти загальнотехнічними знаннями з основ виробництва, а й бути соціально орієнтованими у виробництві в умовах ринкової економіки, ринку праці.

На заняттях у шкільних майстернях, на відміну від інших, домінувала ручна праця. У процесі проектування і виготовлення рекомендованих програмою об'єктів праці створюються сприятливі умови для поєднання фізичної та розумової праці учнів, а це і є природною потребою організму, що росте. Уроки технології, проведені на високому рівні, мають нести дітям відчуття глибокого задоволення і радості не тільки від творчої праці, але і її результатів.

В сучасних умовах неможливо уявити будь-яку діяльність людей без сформованості в них елементів технологічної культури. Тому серед завдань, поставлених перед загальноосвітніми навчальними закладами, велике значення має технологічна культура, необхідність формування якої визначено і в Державному стандарті освітньої галузі "Технологія" [1], і в новій програмі з трудового навчання.

Важливість прищеплювання молоді технологічної культури в даний час визнається

в усім світі. ЮНЕСКО розроблена програма “2000+” (Міжнародний проект з наукової і технологічної грамотності для усіх).

У сучасному розумінні технологічну культуру ми розглядаємо як організацію технологічного процесу, підготовку і обладнання робочого місця, забезпечення безпеки праці, роботу з інформацією і технологічною документацією, використання комп'ютерних програм загального призначення, засоби і способи пошуку нових технічних і технологічних рішень, технологічна і трудова дисципліна, етика і психологія спілкування.

У новому тисячоріччі людство вступило в епоху, яку, на противагу індустріальній, називають інформаційною. Інформаційна діяльність та інформаційні технології стають невід'ємними компонентами практично усіх видів професійної діяльності. Тому в даний час перед шкільною освітою, зокрема перед освітньою галуззю “Технологія”, постала проблема – підготувати школярів до життя в сучасному суспільстві і професійній діяльності у високорозвиненому технічному й інформаційному середовищі, до можливості одержання подальшої освіти з використанням сучасних інформаційних технологій.

Звичайно, сьогодні навчальний процес необхідно організувати на творчій основі з використання нових інформаційних технологій, ефективних форм і методів навчання, які забезпечують ґрунтовну технологічну підготовку, високий рівень знань, умінь і навичок.

Інтеграція інформаційних технологій і навчання є одним з найважливіших завдань щодо забезпечення якості в системі освіти. Є дві однаково важливі причини для впровадження інформаційних технологій у навчання:

- учні повинні бути ознайомлені з використанням інформаційних технологій, тому що в близькому майбутньому всі робочі місця в суспільстві будуть цього вимагати;
- інформаційні технології повинні використовуватись у навчанні, щоб зробити його більш ефективним і якісним.

Інформатизація суспільства – це сьогоднішня реальність. У наші дні вирішальне значення в будь-якій галузі людської діяльності є одержання інформації, її відбір, обробка і застосування. Стрімке зростання інформаційних потоків, розвиток нових інформаційних технологій, їхні невичерпні можливості, нетрадиційні матеріали і пристрої, невідомі раніше способи представлення і передачі інформації, комп'ютерні системи зв'язку, – усе це веде до формування інформаційного суспільства і висуває свої вимоги до молодого покоління, тому формування основ технологічної культури неможливе без оволодіння учнями комп'ютерної техніки.

Комп'ютери і програми при цьому служать як засоби, за допомогою яких учні повинні вміти організувати пошук інформації, необхідної для вирішення завдань, з безлічі джерел (незалежно від місця їхнього розташування), планувати послідовність дій, необхідних для досягнення поставленої мети. Крім того, учень повинен вміти працювати з відібраною інформацією, структурувати і систематизувати її, узагальнювати і представляти у вигляді, зрозумілому іншим людям, вміти проектувати і будувати інформаційні моделі. Він має вміти повноцінно і продуктивно спілкуватися з іншими людьми (використовуючи в тому числі і сучасні засоби зв'язку).

Отже, випускникові загальноосвітніх навчальних закладів, щоб жити і працювати в новому тисячолітті, що наступило, необхідно оволодіти, на нашу думку, певними якостями, а саме:

- бути мобільними, здатними до адаптації в мінливих життєвих ситуаціях, самостійно здобувати необхідні знання, вміння та навички, вміти застосовувати їх у практичній діяльності;
- критично і творчо мислити, чітко усвідомлювати, де і яким чином знання, вміння

та навички, що здобуваються, можуть бути застосовані в навчально-трудовій діяльності;

– самостійно працювати над розвитком власного інтелекту, моральності, фізичного стану, культурним-трудовим рівнем;

– грамотно працювати з інформацією (уміти збирати, аналізувати, зіставляти, узагальнювати, встановлювати закономірності, формулювати висновки і т.д.), у тому числі за допомогою комп'ютера й інших засобів інформаційних і комунікаційних технологій;

– бути комунікабельним, уміти працювати як у команді так й індивідуально.

У зв'язку з цим можна визначити основну мету освіти – передати наступним поколінням цінності культури і навчити їх жити у динамічному світі, який швидко змінюється. Тобто дати можливість дитині не тільки одержати готове, але і досягати чогось самостійно, допомогти дитині побудувати наукову картину світу і створити всі умови для його соціалізації [3].

Освітня галузь “Технологія” на сьогоднішній день в загальноосвітніх навчальних закладах знаходиться на другорядних ролях. Сформована ситуація викликає тривогу і клопотаність. Адже практична перетворююча діяльність, що лежить в основі технології, містить у собі особливі можливості пізнання і розвитку. Незалежно від того, чи буде людина надалі професійно зв'язана з практичними видами праці або його основна професія буде знаходитися в інших площинах, предметно-практична діяльність у відповідні вікові періоди необхідна для нормального розвитку індивіда.

Збільшення потоку інформації через уведення нових навчальних дисциплін блокує розумовий потенціал сучасних учнів. А одержувана на уроках технологій інформація докладно і глибоко осмислюється учнями, оскільки отримані теоретичні дані вони застосовують у власній діяльності.

При реалізації змісту технологій вчителі зіштовхуються з тим, що учні не вміють самостійно користуватися додатковою літературою, інформаційними технологіями при підготовці своїх проектів, не вміють належно організувати, планувати свою діяльність, не можуть дати аргументовані відповіді на запитання, виявити недоліки у своїх роботах, визначити помилки, а також шляхи їхнього усунення. Більш того, у багатьох школярів, особливо старшокласників, відсутній інтерес до предмету.

Аналіз ситуації показує, що в даний час основна школа намагається дати учням знання з різних галузей наук, що, як правило, не зв'язані між собою, а головне, при цьому не враховується специфіка підліткового віку, та сучасна ситуація соціального розвитку нашого суспільства.

На сьогоднішній день вимагають вирішення зазначені вище недоліки, зв'язані з певними протиріччями:

– між потребою суспільства в особистості, здатної до самостійного керування власною діяльністю, і обмеженими можливостями задоволення цієї потреби в умовах школи;

– між необхідністю формування ініціативності, самостійності і відповідальності в підростаючого покоління, і відсутністю системи роботи школи по формуванню механізмів самоконтролю і самооцінки в учнів.

Зміст освітньої галузі “Технологія”, різні види навчально-трудової діяльності учнів вимагають застосування нових методів, прийомів та засобів навчання, тісно пов'язаних із іншими предметами.

Формування вмінь завжди пов'язане з практичною діяльністю учнів, до якої ставляться певні дидактичні вимоги – виконання трудових завдань має ґрунтуватися на свідомій діяльності учнів. Школярі повинні завжди осмислювати, що і для чого вони мають робити.

Проведений аналіз уроків технологій під час констатуючого експерименту, анкетування, бесіди з учнями показали, що школярі не завжди осмислюють мету уроку і окремі його етапи, і як результат – ставляться до занять без особливого інтересу і належної відповідальності. Найчастіше учні бувають пасивними виконавцями трудових операцій.

Отримані дані свідчать про те, що учні не залучаються до активної навчально-трудової діяльності на уроках технологій.

Часто в практиці роботи вчителів можна спостерігати досить примітивний підхід до предмета. Вони не пояснюють дітям весь технологічний процес, не вчать їх планувати свою роботу, не спонукають їх до самостійного творчого мислення. Проведені нами дослідження свідчать про те, що формуванню технологічної культури в процесі технологічної підготовки достатньої уваги не приділяється. Багато вчителів розглядають виготовлення об'єкту праці як мету уроку, при цьому не ставлять перед учнями вимог щодо підготовки, організації своєї діяльності.

Аналіз організації навчально-трудової діяльності учнів свідчить, що на уроках технологій недостатньо уваги приділяється формуванню таких важливих елементів технологічної культури як знання та вміння з підготовки, організації проектної діяльності, уміння планувати послідовність виготовлення виробу, творчі підходи у роботі.

У зв'язку з цим, на кожному уроці вчитель зобов'язаний турбуватися, щоб учні вчилися мислити, планувати свою роботу, отримувати знання з подальшим їх використанням у незнайомих ситуаціях, свідомо запам'ятовували необхідну інформацію. Тому необхідно застосовувати на уроках технологій нові методи, які б забезпечували активну пошукову діяльність школярів.

Сучасний школяр має бути психологічно готовий сприймати все нове, мати потребу постійно вчитися; бути гнучким у спілкуванні, в аналізі будь-яких ситуацій; визначати конкретні цілі своїх вчинків, шукати і знаходити, вибираючи з безлічі варіантів, ефективні засоби досягнення цих цілей; правильно організовувати свою трудову діяльність; передбачати кінцевий результат своїх дій, правильно підходити до прийняття життєво важливих рішень. Цю задачу й необхідно вирішувати сучасним загальноосвітнім навчальним закладам, з огляду при цьому на вікові і психологічні особливості дітей, зберігаючи їх психічне і фізичне здоров'я.

Таким чином, окреслюється проблема, виражена у відсутності в учнів таких елементів технологічної культури як здатність здійснювати організацію та підготовку виконання проекту, вміння працювати з інформацією та технічною документацією, відсутність навичок самоаналізу та самоконтролю. Негативний вплив має низький рівень логічного мислення, зокрема – критичного, тому що воно виконує функції перевірки ідей і рішень на наявність недоліків або помилок.

Шляхи подолання даної проблеми ми вбачаємо в удосконаленні системи підготовки фахівців освітньої галузі "Технологія" у вищих педагогічних навчальних закладах, на відповідних факультетах.

#### ***Використана література:***

1. Державний стандарт освітньої галузі "Технологія" // Трудова підготовка в закладах освіти. № 4. – 2003. – С. 4.
2. Коберник О. М. Проектування на уроках трудового навчання // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2001. – № 4. – С. 12-14.
3. Концепція технологічної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів України: проект / О. Коберник, В. Сидоренко // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2010. – № 6. – С. 3-11.
4. Ямбург Е. А. Школа для всех // Народное образование. – 1998. – № 3.

**Ткачук С. И. Проблемы формирования технологической культуры учащихся в общеобразовательных учебных заведениях.**

*В статье раскрываются проблемы технологической подготовки школьников общеобразовательных учебных заведений, в частности, современное состояние формирования у них технологической культуры с учетом изменений, произошедших в образовании и социально-экономическому развитию общества.*

**Ключевые слова:** технологии, технологическая подготовка, образовательная область "Технология", технологическая культура, общеобразовательные учебные заведения, учащиеся.

**Tkachuk S. I. Problems of technological culture students in modern comprehensive educational institutions.**

*The article reveals the problems of technological preparation of students of secondary schools, including the current state formation in them of technological culture, taking into account changes that have occurred in education and socio-economic development of society.*

**Keywords:** technology, technological training, educational field of "technology" technological culture, secondary schools, pupils.

**Трегуб О. Д.**  
**Національний педагогічний університет**  
**імені М. П. Драгоманова**

## **МЕТОДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМУ ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ**

*У статті розглядаються методи впровадження проблемного навчання в систему гуманітарно-технічної підготовки учителів технологій. Розповідається про застосування нових методів проблемного навчання на прикладі дисципліни "Інформаційно-технічні засоби навчання"*

**Ключові слова:** гуманітарно-технічна освіта, проблемне навчання, інформаційно-технічні засоби навчання.

Сучасна вища школа переживає період перебудови та докорінних змін, зумовлених входженням нашої країни у світовий науково-освітній простір та переорієнтацію роботи вищих навчальних закладів з урахуванням принципів Болонської декларації. Ці зміни зумовлені підвищенням вимог до конкурентоздатності майбутніх фахівців на світовому ринку праці, глобалізацією та інтеграцією в усіх сферах життя. Процес інтеграції зумовлює підвищення мобільності фахівців, що виражається в їх спроможності швидко змінювати місце і сферу діяльності, набувати нових умінь, перебирати на себе різні соціальні ролі. Сучасна педагогічна наука шукає нові шляхи до формування особистісних якостей майбутнього фахівця, які допомогли б йому швидко адаптуватися в нових соціальних умовах. Одним із таких методів вважають проблемне навчання.

**Мета статті** – висвітлити методи впровадження проблемного навчання в систему гуманітарно-технічної підготовки вчителів технологій.

Останнім часом з'явилося багато публікацій, присвячених шляхам перебудови системи вищої освіти України [1]. Л. Дарійчук пише про необхідність виховання таких громадян, які здатні на вирішення проблем, що постають перед нашим суспільством, можуть мислити самостійно [2].

Але питання використання проблемного навчання при вивченні дисциплін гуманітарно-технічного циклу ще недостатньо висвітлене в науковій літературі.

Принципи гуманізації та гуманітаризації освіти втілюються в навчально-виховному